

ORYANTALİST BAKIŞ AÇISININ SİNEMAYA YANSIMASI: THE PHYSICIAN (2013) FİLMİ ÖRNEĞİ¹

Mehmet Emin SATIR²

Nuri Paşa ÖZER³

ÖZ

Doğu bilimi ya da şarkiyatçılık olarak da bilinen oryantalizm, her ne kadar Doğu kültürlerini ve dillerini tanımak için kurulmuş akademik bir disiplin olsa da içerisinde iktidar ilişkilerini de barındırmaktadır. Edward Said'in betimlediği üzere oryantalizm, Batı dünyasının Doğu dünyası üzerinde hegemonya kurabilmesini kolaylaştıran ve ön yargılardan beslenen bir düşünce sistemidir. Batı'nın kurguladığı Doğu imajı olarak da görülen oryantalizm, çok eski dönemlerden beri kendisini birçok alanda göstermektedir. Edebiyattan müziğe, resimden mimariye kadar birçok farklı alanda varlık gösteren oryantalist bakış açısının izlerine sinemada da rastlanılmaktadır. Sinema, sanat formu olmasının yanı sıra bir kitle iletişim aracıdır ve toplumsal bir özelliğe sahiptir. Dolayısıyla sinema ve toplumsal yaşam arasında kuvvetli bir bağ bulunmaktadır. Hem görsel hem de işitsel unsurların etkili şekilde kullanılabilirdiği sinema aracılığıyla oryantalist bakış açısı, toplumsal düzlemde yeniden üretilebilmektedir. Oryantalist bakış açısının sinemada birçok örneği bulunmaktadır. The Physician (2013) filmi, bu örneklerin bir tanesidir. The Physician, 2013 yılında Philipp Stölzl tarafından yönetilmiş, dram/tarih türünde bir filmidir. Film, Rob Cole isimli karakterin, İbn-i Sina'dan tıp eğitimi almak için Londra'dan İsfahan'a yaptığı yolculuğu ve sonrasında gelişen olayları anlatmaktadır. Film genelinde oryantalist öğelere sıkça rastlanılmaktadır, bu bağlamda yapılmış olan çalışmanın amacı, The Physician (2013) filminde yer alan oryantalist öğeleri, içerik analizi yöntemiyle ortaya çıkartmaktır.

Anahtar Kelimeler: Oryantalizm, sinema, sanat, The Physician (2013), İbn-i Sina

REFLECTION OF ORIENTALIST POINT OF VIEW ON CINEMA CASE OF: THE PHYSICIAN (2013) FILM

ABSTRACT

Although Orientalism is an academic discipline established by Western societies to recognize Eastern cultures and languages, it also includes power and power relations. Orientalism, as Edward Said describes, is a system of thought that is based on prejudices and enables the hegemony of the Western on the Eastern. Orientalism, which is also regarded as the East image that the West has devised, has seen itself in many field since ancient times.

¹ Bu çalışma, 18-21 Ekim 2017 tarihlerinde Alanya'da düzenlenen "II. International Academic Research Congress (INES)" isimli kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Arş. Gör., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, mesatir@konya.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-5353-8742

³ Dr. Öğr. Ü., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, npozer@konya.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9743-2878

Orientalism may be seen from literature, music, painting and architecture. Orientalism is also seen in the cinema. In addition to being an art form, cinema is a mass media tool and has a social feature. Therefore there is a strong link between cinema and social life. The orientalist view can be reproduced on the society through cinema, where audiovisual elements can be used effectively. Orientalist viewpoint has many examples in the cinema. The Physician (2013) is one of these examples. The Physician (2013) is a drama/history genre film directed by Philipp Stölzl in 2013. The film narrates the Rob Cole's (film character) journey from London to Isfahan in order to receive medical education from Ibn-i Sina and subsequent events. Orientalist elements are often seen throughout the film, in this context, the aim of this study, orientalist elements in the The Physician (2013) film, is revealed through content analysis.

Keywords: Orientalism, cinema, art, The Physician (2013), İbn-i Sina

Giriş

Tıpkı insanlar gibi toplumların da kimlikleri vardır. Her toplum, geçmişten taşıdığı değerlerle oluşturduğu bir kimliğe sahiptir. Dolayısıyla her toplum, kendisine özgü bir bakışa sahiptir. Bu noktadan hareketle toplumların algılarının birçok noktada farklılık gösterdiği söylenebilir. Gerek maddi gerekse manevi unsurların etkisiyle şekillenen toplumsal algılayış, birer kimlik göstergesi olarak nitelendirilebilir ve her toplum, kimliğinde bu farklılığı barındırır. Fakat bu farklılıklar hiçbir şekilde birer derecelendirme ya da hiyerarşiye işaret etmemektedir.

Farklı kültürlere sahip toplumların olgular karşısında geliştirmiş olduğu tepkilerin farklılığı, bir toplumsal algılayış, diğer toplumsal algılayış hususunda üst noktalara taşımamaktadır. Farklılıklar tıpkı bireyler arasında olduğu gibi toplumlar arasında da bulunmaktadır, nihayetinde toplumlar, farklılıklar üzerine temellenmektedir. Şayet farklılıklar olmasaydı şu an mevcut tek bir toplumdan bahsedilmesi gerekirdi. Toplumlar, birbirlerinden farklılıklar gösterirler ki bu durum, toplumların ortaya çıkmasından beri süregelen doğal bir olgudur .

Toplumların farklılıkları bir noktada algılayış da şekillendirmektedir ki o noktada farklılıklar, birer derecelendirme aracı olarak görülmektedir. Esasen bir toplum kimliğini inşa ederken, farklı olanı, ötekiyi arzulamaktadır çünkü kimliğini bir noktada öteki üzerinden kurgulamaktadır. Ötekini üretme, bir nevi kendi varlığını inşa etme süreci olarak bir diyalektik çerçevesinde daimi olarak tekrarlamayı gerektirmektedir. Jacques Lacan'ın (Hitchcock, 2015: 251) ayna evresi teorisinde bahsetmiş olduğu bireyin kendi benliğini inşasının bir öteki imgeyle başladığı tezi, toplumlar için de uygulanabilir. Her toplum, kimliğini bir öteki üzerinden kurgular.

Bu noktada toplumlar arasında bir karşıtlık kurulmaktadır ki kimliğin inşası gerçekleşebilsin. Oryantalizm (Doğubilim) de tam bu noktada devreye girmektedir ve Doğu-Batı arasındaki karşıtlık üzerinden Edward Said tarafından derinleştirilmektedir.

Batı medeniyetinin Doğu dünyası üzerinde hâkimiyet oluşturmaya yol açan önyargılı, fantezilere, imajlara ve hayallere dayalı düşünce sistemi olarak tanımlanan oryantalizm, (Said, 1998) temelde Batı toplumların Doğu toplumlarını algılayış biçimi olarak değerlendirilmektedir. Batı, kendi bilinçaltı korkularını, arzularını ve sapkınlıklarını, Doğu dünyası üzerinde kurgulamaya ve onu bu gözle görerek, somut bir hale getirmektedir. Bunun sayesinde tüm çelişkileri, ötekinin bünyesinde toplayan Batı dünyası, bunları bir öfke, alay ve hor görme olgusu olarak kullanabilmektedir.

Oryantalizm, aynı zamanda bir bakış açısıdır ve bu bakış açısı, kendisini birçok alanda göstermektedir. Toplumsal algılayış ve yaşayıştan etkilenen hatta birçok durumda ondan beslenen sanat da, oryantalist bakış açısı doğrultusunda şekillenebilmektedir. Sanat eserleri, içinde filizlendikleri toplumun algılayışını yansıtmaktadırlar ve birçok noktada o topluma dair göstergeler sunmaktadırlar. Sinema da bir sanat formu olarak birçok noktada toplumsal algılayışını yansıtmaktadır. Toplumların kültürel mirasından beslenen ve toplumsal imgelemi yansıtan sinema filmleri de toplumsal kimliğin göstergelerini taşımaktadırlar. Dolayısıyla bu çalışmada oryantalist bakış açısının tezahür ettiği bir film olan *The Physician* (2013) filmi, içerik analizi yöntemiyle incelenerek oryantalist öğeler açığa çıkartılmaya çalışılmıştır. Oryantalist bakış açısı günümüzde geçerliliğini sürdürmektedir ve sanattan, siyasete; spordan, gündelik hayata kadar birçok noktada kendisini göstermektedir.

Yapılmış olan bu çalışmanın amacı, *The Physician* (2013) filminde yer alan oryantalist öğeleri incelemektir. Çalışmada ilk olarak genel hatlarıyla oryantalizm kavramı üzerinde durulmuştur. Oryantalizmin tarihsel kökeninden bahsedilerek, oryantalizmin ne olup/olmadığı tartışılmıştır. Sonrasında oryantalizm ve sanat arasındaki ilişki irdelenmiş ve *The Physician* (2013) filmi analiz edilerek filmde yer alan oryantalist öğeler incelenmiştir.

1. Oryantalizm Olgusu

Doğu bilimi olarak tanımlanan oryantalizm, kökensel olarak eski dönemlere dayanmaktadır. Etimolojik olarak güneşin doğuşunu imleyen, Latince *oriens* kelimesine dayanan ve coğrafi olarak Doğu coğrafyasını adlandırmakta kullanılan Oryantalizm, Doğu hakkında bilgi edinme peşinde olmak demektir (Germaner ve İnankur, 1989: 9). Doğu-Batı karşıtlığı üzerine temellenen oryantalizm, ilk olarak 14. Yüzyılın başlarında Viyana Kilise Konseyi tarafından doğu dillerinin ve kültürlerinin anlaşılması için bir dizi üniversitede ortaya çıkmış bir bilim dalıdır (Turner, 2003: 67).

Batılı toplumlar tarafından, Doğu toplumlarını inceleyebilmek adına geliştirilmiş olan oryantalizm hususunda Edward Said'in çalışmaları oldukça dikkat çekmektedir. Said'e göre oryantalizm, "estetik, bilimsel, ekonomik, sosyolojik, tarihe ait ve filolojik metinler aracılığı ile 'aktarılmaya' çalışan bir cins jeo-ekonomik görüşler bütünüdür" (1998: 26). Batı tarafından yaratılmış olan, yapaylık üzerine kurulu Doğu-Batı ekseninde temellenen oryantalizm, Said'e göre coğrafi bir ayırım değildir (1998: 26) bu ayırım, hayali ve gerçek-dışı bir ayırımdır. Batı'nın kendi tahayyülünde yarattığı Doğu imgesine dayanan oryantalist bakış açısı, bir noktada emperyalizmin öncülüğünü yapmaktadır. Oryantalizm, Batı'nın Doğu'yu görme ve yorumlama şeklidir, bu yorumlama eyleminde tek taraflı ve daha çok ön yargılara dayanan bir düzen söz konusudur.

Oryantalizme dair geniş çerçevede bir betimleme yapılacak olursa, Turner (2003) oryantalizmi üç farklı yolla tanımlamaktadır. Bu tanımlamalardan ilkinde göre oryantalizm, *Orient* ile *Occident* arasında köklü bir ayırım oluşturan özel bir epistemoloji ve ontolojiye dayalı bir düşünce modelidir. Yani oryantalizm, Doğu-Batı arasındaki farklı düşünce modellerini imlemektedir. İkinci tanıma göreyse oryantalizm, ortaya çıkış misyonuna denk düşen bir tanımlamayla Doğu toplumlarının ve kültürlerinin araştırılmasıyla ilgilenen Batılı üniversitelere özgü, bir kurumlar, disiplinler ve faaliyetler setini tanımlayan akademik isim olarak kabul edilmektedir. Son tanımlamaya göre ise oryantalizm, Doğu'yu ele alan birleşik bir enstitüdür. Tanımlamalardan da görüldüğü üzere oryantalizm, Batı tarafından, Doğu'yu kapsamlı

bir şekilde anlamak/tanımak için ortaya çıkartılmış akademik bir bilim dalıdır. Ancak bir noktada oryantalizm, bir tahakküm aracına dönüşmektedir. Emperyalizmin keşif kolu olarak da adlandırılan oryantalizm, Batı'nın Doğu üzerinde egemenlik kurmasının da önünü açmaktadır. Bilgi ile güç arasında bir ilişki olduğu önermesinden hareket edilirse, Batı, Doğu'ya dair bilgi edindikçe, Doğu üzerinde daha kolay bir tahakküm ilişkisi kurabilmektedir. Batı, Doğu üzerine konuşarak, Doğu üzerine söylem üreterek, bir noktada kendi hegemonyasını da yeniden üretmektedir ve bu noktada oryantalizm, hegemonyanın kurulmasında bir araç işlevi görmektedir. Mutman'a (1999: 31) göre de oryantalizm, hegemonik bir işlemdir, içerisinde iktidar ilişkilerini barındırmaktadır.

Günümüzde yaşam dünyasına dair üretilen birçok bilişsel, tutumsal ve davranışsal kalıplar, Batı dünyası tarafından üretilmekte ve özellikle de kitle iletişim araçları aracılığıyla yayılmaktadır. Enformasyon üretiminin başat aktörü konumunda olan Batı dünyası, bu sayede toplumlardaki zihinsel düşünceyi ve üretimi yönlendirebilmektedir. Dolayısıyla Batı dünyasının Doğu hakkındaki imgeleri, tüm dünya tarafından olağan ve kabul edilebilir bir olgu olarak görülmektedir. Aynı zamanda Doğu dünyası da bu bilinç ve imaj üretiminden etkilenmekte ve "Öteki" olarak kentine biçilen role, daha fazla uyum sağlamak ve bu rolü oynamaktadır.

Batı'nın üretmiş olduğu kurgusal Doğu imajı, bir noktada "Doğu despotizmi" fikriyatı üzerinden temellenmektedir. Batı'nın tasarladığı "Doğu despotizmi" fikri ise Şerif Mardin'in (2002: 113) deyişiyle Yunan Medeniyetinin kendini beğenmesinin bir ürünüdür. Bu çerçevede, Yunan polis teşkilatlanması vatandaşlarına huzurlu ve güvenli bir yaşam sağlayabiliyorken, Doğulu toplumların idaresi despotizme dayanmaktadır. Bu düşünüşe göre, despotizm Doğu'nun genel bir karakteridir. Batı, Doğu hakkında bu savı fazlasıyla kullanmıştır ve günümüzde hala kullanmaktadır. Oryantalizmin genel olarak Batı tarafından ortaya çıkartılmış olduğu bir gerçektir. Başlangıçta Doğu'yu anlamak, anlamlandırmak ve tanımak için kullanılmış olsa da, içerisinde her zaman iktidar ilişkilerini barındırmıştır. Bu noktada oryantalizm için egemen bir söylem kavramsallaştırılması yapılmaktadır.

Oryantalizm, bu söylemini inşa ederken, Doğu'yu öteki olarak konumlandırmaktadır ve kimliğini, bu öteki üzerinden inşa etmektedir. Düalist bir yapı

gösteren bu ötekileştirmede, Doğu olumsuzlanırken onun karşısında yer alan Batı, olumlanarak idealize edilmektedir. Ötekileştirmeyi, 4 farklı bağlama oturtan Fuat Keyman, bunlardan ilkinin *ampirik bir nesne olarak öteki* olarak görmektedir. Dolayısıyla Doğu, bu bakış açısında hakkında bilgi toplanması ve araştırılması gereken nesne konumundadır. Doğu, İkinci olarak *kültürel bir nesne olarak öteki* konumunda yer almaktadır. Burada ise Doğu, Batı'nın sahip olduğu kültürel değerlere sahip olamamakla ötekileştirilerek, modern benliğin sahip olamadığı her şeyin eksikliğini gösteren bir kültürel nesnedir. Üçüncü olarak Doğu, *söylemsel bir yapı olarak ötekileştirilir* ki bu noktada Doğu, farklı söylem ve kurumlar tarafından oluşturulan bilginin nesnesi konumundadır. Son olarak ise Doğu, bir farklılık olarak öteki konumunda yer almaktadır, bu çerçevede ben-öteki ayırımından hareket edilerek, kimlik ve fark eksenli bir ötekileştirme söz konusu olmaktadır (Keyman, 1999: 76-78).

Görüldüğü üzere oryantalist bakış açısına göre Doğu, Batı'nın karşısında yer almaktadır. Batı, kendi kimliğini inşa ederken, Doğu'yu bir araç olarak kullanmaktadır ve bu inşa sürecinde, ikili karşıtlık üzerine kurulu olan oryantalist bakış açısını yeniden üretmektedir. Bu sistem sayesinde Batı, Doğu'nun ne olduğunu söylerken aynı zamanda kendisinin de ne olduğunu vurgulamaktadır. Bu bakış açısına göre, yaşam dünyasında kabul edilen tüm kötü imajlar, davranışlar, algılar vb. "ötekinde" toplanıyorsa, bunun tam zıttı olan iyi şeyler, bir özne olarak Batı dünyasında toplanmaktadır.

Batı'nın Doğu üzerinde hegemonya kurabilmek adına geliştirmiş olduğu egemen bir söylem olarak görülen oryantalizmde, Said'e göre (1998), Doğu'yla ilgili yapılan çalışmalar, yazılan metinler, Doğu'yu yaratmaktadır. Dolayısıyla Said'e göre, Doğu imgesi Batı'nın yaratmış olduğu bir kurgudur. Genel hatlarıyla betimlemeye çalışılan oryantalist düşünce sistemi görüldüğü üzere ikili bir karşıtlık üzerinden temellenmektedir. Oryantalist bakış açısına göre, Doğu gerçekliği, ekonomik, siyasal ve kültürel bir güç olarak kabul edilen Batı'nın üretimidir. Bu noktada "Sopası büyük olanın kendi gerçeklik tanımlarını dayatma şansı daha da büyüktür." (Berger ve Luckmann, 2008: 158) önermesi, Batı'nın üretmiş olduğu Doğu imajını anlamlandırmak açısından önem arz etmektedir.

Oryantalist bakış açısı bir noktada ideolojiktir de çünkü bir çarpıtma durumu ve gerçeğin yeniden kurgulanması söz konusudur. Mutman'a (2002:106) göre, oryantalizm, bilginin yanında ideoloji de üretmektedir çünkü üretilen bilgiler, bir noktada belirli iktidar yapıları tarafından kendi çıkarları için kullanılmaktadırlar. Dolayısıyla oryantalizm, ideolojik bir perspektife sahiptir. Bu ideolojik bakış açısı ise kendisini birçok noktada göstermektedir. İdeolojik bakış açısı, Eagleton'un bir noktada nüktedan bir üslupla tanımladığı "İnsanların birbirlerini zaman zaman tanrı ya da böcek katına koymalarına yol açan şey ideolojidir." (1996: 14) tanımıyla anlam kazanmaktadır.

Batı'nın oryantalist bakış açısı içeren söylemleri, Doğu'yu hayali bir kurgu olarak yansıtmaktadır. Oryantalist bakış açısının bu denli dikkat çekici olması ise varlığını çok eski zamanlardan beri devam ettiriyor olmasıdır. Günümüzde oryantalizm türlü şekillerde kendisini göstermektedir. Gerek ortaya çıkış amacını yansıtan Doğu coğrafyası üzerine araştırmalar yapmak üzere kurulmuş enstitüler gerekse de sanat eserleri ve medya aracılığıyla oryantalizmin varlığını sürdürdüğü söylenebilir.

Oryantalizmin kendisini en fazla gösterdiği alanlardan birisinin sanat olduğu söylenebilir. Edebi metinlerden, sinemaya; resimden, diğer sanat dallarına kadar birçok alanda Doğu'nun sanat aracılığıyla yeniden kurgulandığı, Doğu gerçekliğinin inşa edildiği gözlemlenmektedir. Sinemada da günümüzün en etkili sanat formlarından birisi olmasından hareketle oryantalizm, baskın olarak gözlemlenmektedir. Sanatın ve sanatçının toplumsal gerçekliği yapılandırmadaki rolü bilinen bir gerçektir ve oryantalist bakış açısı sanat aracılığıyla özellikle de sinema filmleriyle yeniden üretilmektedir. Sinemanın kitlesel bir özellik göstermesi sinemaya rahatlıkla geniş kitlelere ulaşabilme kolaylığı sağlamaktadır dolayısıyla oryantalist bakış açısıyla yapılmış bir film, oryantalist bakış açısını her defasında yeniden üretebilmektedir.

1.1.Sanat ve Oryantalizm İlişkisi Üzerine

Oryantalizm, çok katmanlı ve sistemli bir yapıya sahiptir dolayısıyla kendisini çok farklı alanlarda göstermektedir. Oryantalizmin en sık karşılaşıldığı alanlardan birisi de sanattır. Resimden, edebiyata; sinemadan, müziğe kadar birçok sanat

formunda kendisini gösteren oryantalizm (Bal, 2010: 13-14), sanat yapıtları aracılığıyla düşünce sistemini yeniden üretmektedir. Özellikle de resim sanatında kendisini gösteren oryantalizm, Doğu'yu, Batı imgelemindeki şekliyle tasvir etmektedir. Haz düşkünü hedonist, egzotik ve rasyonel olmayan bir yapı olarak görülen Doğu, Batı imgeleminde yer aldığı şekliyle aktarılmaktadır. Bu noktada sanatın, oryantalizmin bir aracı olduğu ileri sürülebilir. Doğu'nun bilimsellikten uzak oluşu, cehaleti ve barbarlığı, oryantalizm için fazlasıyla kullanılan bir argüman olmuştur ve bu düşünce yapısı, sömürge politikalarının da bir noktada meşrulaştırıcı zeminini oluşturmuştur (Ersoy, 2003: 85-86). Görüldüğü üzere, oryantalist söylem ve sanat, sömürgeciliğin bir aracı olarak Batı tarafından kullanılmıştır.

Batı'nın Doğu'ya karşı duyduğu meraktan da beslenen sanat yapıtları, hem oryantalist düşünceyi yeniden üretip kökleştirirken, hem de Batı'nın imgelemindeki Doğu imajını pekiştirmektedir. Bu merakın tezahürü ise Doğu'ya dahi gitmemiş birçok sanatçının Doğu'ya dair çizmiş oldukları resimlerde, üretmiş oldukları sanat yapıtlarında gözlemlenmektedir (Eliri, 2010: 143). Oryantalist düşüncenin bir noktada, Batı'nın hayalinde yaratmış olduğu imge (Said, 1998) olduğu Eliri'nin (2010) de söylemiş olduğu gibi hayali sanat yapıtlarında da kendisini göstermektedir. Diğer sanat türlerine göre yeni sayılan sinema da, oryantalist söylemin üretilmesi açısından etkili olarak kullanılabilir. Sinema sanatı, aynı zamanda bir kitle iletişim aracı olma özelliği gösterdiği için diğer sanat formlarından ayrı bir noktada yer almaktadır. Sunmuş olduğu rol modeller, idealize etme biçimleri, yüksek temsil özelliğiyle sinema, günümüzde oryantalist öğelerin sıkça rastlanıldığı bir sanat formudur. Oryantalizmin ilk dönemlerinde, oryantalizm bağlamında resim sanatı dikkat çekerken, günümüzde oryantalizm, sinema filmlerinde kendisini daha sık göstermektedir. Bu noktadan hareketle sanat ve oryantalizm arasında bir ilişki olduğu söylenebilir. Sanat, bu noktada oryantalizmin bir aracı olarak işlev görmektedir.

Oryantalizm ve görsel sanatlar arasındaki ilişkinin güçlü olması da oryantalizm adına önemli bir göstergedir. Belirli sembollerle özdeşleştirilen Doğu kültürü, görsel sanatlar aracılığıyla rahatlıkla tasvir edilebilmektedir. Bazen bir fes, sakal, cüppe; bazense bir cami minaresi, cariyeye ya da harem, Doğu kültürünü tanımlamak için yeterli olabilmektedir dolayısıyla oryantalist bakış, görsel sanatlarda kendisini daha kolay

gösterebilmektedir. Bu noktadan hareketle yeni bir sanat formu olan ve yedinci sanat olarak kavramsallaştırılan sinema, oryantalist öğelerin sunumu açısından resim sanatının önüne geçmektedir.

Oryantalizmin en önemli yeniden üreticisi, resim sanatıdır. Doğu'nun resmedilmeye başlanması ve Doğulu imgelerin, Batı imgeleminde kök salmaya başlaması, resim sanatı aracılığıyla olmuştur ancak günümüzde sinema bu işlevi yerine getirmeye devam etmektedir. Gerek fotoğrafta gerekse resim sanatında bir nesne olarak sunulan Doğu, bir noktada Batı'nın bakışına sunulmaktadır ve bu durum da Doğu kültürünü, Batı'nın seyirlik bir nesnesi haline getirmektedir. Resim sanatında Doğu, Batı için sunulan seyirlik bir nesne konumundadır. Sinemada ise bu durum biraz daha farklılaşmaktadır. Oryantalist bakış açısında sinemada, bir anlatı şekline gelmektedir bir diğer ifadeyle oryantalist bakış, sinema sayesinde üç boyutlu bir yapıya bürünmektedir.

Sinemanın görselliğe dayanan anlatı tekniği, oryantalizmi, farklı bir bağlama oturtmaktadır. Sinema anlatılarında yer alan oryantalist öğeler, gerçekliği de bir noktada inşa etmektedirler. Gerçeğin bir ikamesi olarak sinema anlatıları, oryantalist bakışı ve düşünüşü kurgulayarak yeniden üretmektedirler. Dolayısıyla bir sanat formu olarak sinema ile oryantalizm arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır.

1.2. Oryantalizm ve Sinema İlişkisi

Oryantalizm ve sanat formları arasındaki ilişkiden bahsedildikten sonra, oryantalizm ve sinema özelindeki ilişkiden bahsetmek yerinde olacaktır. Bir anlatı ve temsil sanatı olarak sinema, oryantalist öğeleri kullanarak, oryantalist bakış açısını yeniden üretebilmektedir. 19. ve 20. yüzyılın anlatı ve etnografik Batı sinemasında yer alan bazı filmler, oryantalist düşüncenin dayandığı temeller üzerinden şekillenerek, Doğu'yu tutkulu, eğlence düşkünü, gizemli, macera düşkünü ve barbar olarak temsil etmektedir (Bernstein, 1997: 3, Rosenblatt, 2009: 61). Oryantalist düşüncenin somutlaştığı birçok sanat yapıtında olduğu gibi sinemada da oryantalist öğe olarak yorumlanacak birçok "stereotip" bulunmaktadır. Bu tarz filmlere örnek olarak David Lean'ın yönetmenliği yaptığı, *Lawrence of Arabia* (1962) (Arabistanlı Lawrence), Alan Parker'ın yönettiği *Midnight Express* (1978) (Geceyarısı Ekspresi) ve Cecil B.

DeMille'in yönettiği *The Ten Commandments* (1956) (On Emir) filmi gösterilebilir (Rosenblatt, 2009: 61).

Bir temsil sanatı olarak sinemada oryantalist bakış açısı, farklı şekillerde tezahür edebilmektedir. Filmde yer alan mekanların kullanımı, hikayenin ve karakterlerin düzenlenişi, oryantalist öğeleri saptayabilmek açısından önem arz etmektedir (Kırel, 2012: 453). Oryantalist unsurları barındıran filmlerde genellikle Doğu, bir masal ve macera diyarı olarak sunulmaktadır (Kırel, 2012: 459). Ayrıca Doğu'nun zevk düşkünlüğü ve miskinliği, bu tip filmlerde ön plana çıkartılmaktadır. Said'in (1998) oryantalizm tanımlamasında bahsettiği bilinçaltı korkular, fanteziler ve cinsel imgeler, oryantalist bakış açısına sahip filmlerde yaratılan egzotik atmosferler, ipek kumaşlar, tüsüler ve cariyelerin temsilinde somutlaşmaktadır (Önal ve Baykal, 2011: 109-110). Bu çerçevede sinema ve oryantalizm arasında bir ilişkiden söz etmek mümkündür.

2.The Physician (2013) Filminin Oryantalizm Bağlamında İncelenmesi

2.1. Yöntem

Yapılmış olan bu çalışmada yöntem olarak içerik analizi seçilmiştir. İçerik analizi (Content Analysis), sosyal bilimler alanında sıkça kullanılan bir yöntem olup, metin çözümlenmesi, haber metinlerinin analiz edilmesi ve görsel iletişim öğelerinin yorumlanması noktasında kullanılabilir. İletişimin açık ve belirgin özelliklerinden; kapalı ve belirgin olmayan özelliklerine dair çıkarımlar yapmaya yarayan içerik analizi yöntemi (Gökçe, 1995: 24) herhangi bir metinden elde edilen yorumların, birtakım işlemler sonucunda ortaya konulduğu bir araştırma tekniğidir. Bu yorumlar, metnin sahip olduğu mesajların gönderenine, alıcısına ve mesajın kendisine dair bilgiler sunmaktadır (Weber, 1989: 5). Sinema anlatılarının çözümlenmesi noktasında işlevsel bir yöntem olan içerik analizi, film anlatılarında söylenmeyen/dile getirilmeyen ancak birer kod olarak anlatıya iliştilen mesajları açığa çıkartmak hususunda etkili bir yöntemdir. Dolayısıyla yapılmış olan bu çalışmada, *The Physician* (2013) filminde, anlatının içerisinde gömülü olan, örtük oryantalist öğelerin açığa çıkartılması noktasında içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır ve *The Physician* (2013) filmi, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

2.2. The Physician (2013) Filminin Analizi

Yönetmenliğini Philipp Stölzl'ün yaptığı, Alman yapımı *The Physician* (2013) filmi, 11.Yüzyılda berber çırağı olarak çalışan (ki o dönemde küçük ameliyatları, diğişleri, tıbbi müdahaleleri berberler yapmaktaydı) Rob Cole isimli genç bir çocuğun, İbn-i Sina'dan eğitim almak üzere İsfahan'a gitmesini, bir süre orada kalarak, İbn-i Sina'nın yanında hekimliği öğrenerek yurdu olan İngiltere'ye dönüşünü ele alan drama/tarih türünde bir filmdir. Amerikalı yazar Noah Gordon'un kaleme aldığı romandan esinlenen filmin dili İngilizce olup, 36 milyon Dolarlık bütçeyle çekilmiştir. Film 150 dakikadır ve Tom Payne, Ben Kingsley, Emma Rigby ve Olivier Martinez gibi birçok ünlü ismi oyuncu kadrosunda barındırmaktadır. *The Physician* (2013) filmi, sahip olduğu oryantalist bakış açısı ve barındırmış olduğu tarihsel hatalar bakımından tartışmalı bir film olarak kabul edilmektedir.

Oryantalist bakış açısı her dönemde kendisini sanat yapıtlarında göstermiştir ve göstermeye devam etmektedir. *The Physician* (2013) filmi de oryantalizmin açık bir şekilde gözlemlendiği filmler arasında yer almaktadır. Annesinin ölümünden sonra hekim olmaya karar veren Rob Cole, Londra'da o dönemlerde hekimlik işlerini de icra eden bir berberin yanında çalışmaya başlar. Film anlatısında betimlendiği üzere o dönemlerde (11.yy) Londra'da tıp bilimi henüz gelişme göstermemiştir. Bir gün İbn-i Sina'nın ününü duyan Rob Cole, İbn-i Sina'dan tıp bilimini ve hekimliği öğrenmek için İsfahan'a gitmeye karar verir. Bu noktada filmdeki oryantalist bakış açısı ortaya çıkmaya başlamaktadır.

Cole, İsfahan'a gitmek istediğini söylediğinde ona, oraya gidemeyeceğini çünkü İsfahan'a giderse, öldürüleceği söylenmektedir çünkü İsfahan'da Yahudi ya da Müslüman olmayan kimse yaşatılmamaktadır. Batı düşüncesinin çekirdeğini oluşturan Şerif Mardin'in (2002) de belirtmiş olduğu, Doğu despotizmi fikriyle film anlatısında ilk olarak bu noktada karşılaşılmaktadır. Bu durumu öğrenen Cole ise bir Yahudi kimliği inşa eder ve inandırıcılığını arttırmak için de kendisini sünnet eder. Uzun bir yolculuktan, kum fırtınalarını atlattıktan sonra ise Cole, İsfahan'a İbn-i Sina'nın kentine varır.

Oryantalist düşüncenin şematize ettiği Doğu'nun despotik ve barbar olduğu düşüncesi, bir noktada resmi tarihin de yeniden kurgulanmasıyla filmde karşımıza çıkmaktadır. Cole, İsfahan'a vardktan sonra bir saldırı gerçekleşir ve bu saldırı, filmde tasvir edildiği üzere “dehşet saçan atlılar”, “Kuzeyli göçebe kabileler” olan Selçuklular tarafından yapılmıştır. Selçuklular özelinde Doğu toplumlarını barbar, yabanıl ve medeniyet düşmanı olarak idealize etmek, oryantalist bakış açısının en sık rastlanılan tezahürüdür. Bu bakış açısı *The Physician* (2013) filminde de görülmektedir.

Doğu despotizminin film genelinde sık sık tekrarlandığı görülmektedir ve İsfahan'da hüküm süren şah, despot bir lider olarak karakterize edilmektedir. Şehir yürüyüşü sırasında kendisini görüp de saygı göstermek için eğilmeyenlerin dövüldüğü, kendisine karşı en ufak bir itirazın dahi dile getirilemediği despotik bir lider betimlemesi eşliğinde İsfahan, Batı'nın imgeleminde cariyelerin, içkinin ve eğlencenin eksik olmadığı bir yer olarak betimlenmektedir. Doğu toplumlarının, eğlenceye, kadına ve içkiye düşkünlüğü oryantalist sanatçılar ve düşünürler tarafından sıkça dile getirilmiştir. Bunun en açık örneği ise filmde Karim karakteri özelinde görülmektedir. Karim, İranlı zengin bir ailenin çocuğudur ve İbn-i Sina'nın öğrencisidir. Londra'dan gelen Cole de İbn-i Sina'nın sınıfına kabul edilir ve birlikte ders almaya başlarlar. Bu noktada Doğu ve Batı'yı temsil eden iki karakter üzerinden oryantalizm yapıldığı söylenebilir. Cole, derslerine devam eden, hocasını dikkatle dinleyen bir öğrenci olarak betimlenirken; Karim, kadın ve alkol düşkünü, derslerle ilgisi olmayan, eğlenceden yana bir öğrenci olarak betimlenir. Bu noktada Batı'nın imgelemindeki Doğulu figürü somutlaşmaktadır (Said, 1998). Karim'in ölüm döşegindeyken söylemiş olduğu “gideceğim yerde bol miktarda kadın ve her yerde şarap kuyuları” var repliği de Batı düşüncesindeki Doğulu imajını yansıtmaktadır.

Doğu dünyasına dair oluşturulan despotik saldırganlık, aynı zamanda cinsellik olgusuyla bütünleştirilmekte ve tam olarak Batı dünyasının Doğu'ya yönelik bakış açısının bir prototipini sunmaktadır. Film anlatısında Doğu dünyası, ötekine karşı saldırgan ve tamamıyla ataerkil bir yapıda betimlenmektedir. İsfahan özelinde Doğu toplumları, kadına karşı sert ve kadını sadece cinsel bir obje olarak gören bir konumda sunulmaktadır. Filmdeki birçok söylemde ve görsel öğede bu durum

vurgulanmaktadır. Rob, kısa bir süre içerisinde hekimlik ilmini öğrenir ve öğrenciler arasından sıyrılarak İbn-i Sina'nın asistanı olmayı başarır. Ayrıca Rob, doğuştan gelen bir özelliğe de sahiptir ki bu durum, film anlatısında yer yer Hz.İsa'yı anımsatan bir şekilde temsil edilmektedir. Rob Cole, hastalıkları önceden hissedebilme gibi bir özelliğe sahiptir.

Film anlatısının bütününe yayılan oryantalist bakış açısına göre, Batılı bir figür olan Cole, iyiliksever, yardımsever bir insandır ve İsfahan'da yaşayan insanlara şifa dağıtmaktadır. Batı merkezci bir düşünüş üzerine şekillenen oryantalizm bu noktada da kendisini göstermektedir. Tarihin çarpıtılarak resmedildiği *The Physician* (2013) filminde İsfahan'a vebayı Selçuklular yaymaktadır. Cole da bu veba ile mücadele ederek Doğu'nun bir nevi kurtarıcı mesihi olarak aktarılmaktadır. Bu bakış açısı, günümüzde de varlık göstermektedir. Doğu'nun her daim bir kurtarıcıya ihtiyacı vardır mesajı, filmde de belirgin bir şekilde görülmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinin'nin Irak'a demokrasi getirebilmek adına başlatmış olduğu hareketin da arkasında bu bakış açısının olduğu kolaylıkla söylenebilir.

Batı dünyasını temsil eden karakter, bütün iyilikleri, güzellikleri kendi bünyesinde toplamaktadır, ve Doğu dünyasının yaydığı bütün kötülöklere karşı bir iyilik perisi olarak temsil edilmektedir. Filmdeki oryantalist bakış açısına göre, Doğu dünyası "kötüdür" ve "kötülüğü" sadece ötekilerine karşı uygulamaz, aynı zamanda kendi içerisinde de bu kötülüğü oluşturup, yaymaktadır. Bu çerçevede Fuat Keyman'ın (1999) öteki kavramsallaştırmaları, anlam kazanmaktadır.

Ana akım sinemada kahraman (ana karakter) karakterin sunumu sorunlu olabilmektedir. *The Physician* (2013) filminde de ana karakter olan Rob Cole, sadece ilim, bilim ve iyilik arayan bir Batılı konumundadır, sadece bunun için Doğu'ya gitmiştir. Fakat aradığı şeyleri üreten kişiler, Doğuda yaşamaktadır ki bu da filmin oryantalist bakış açısındaki bir tezat oluşturmaktadır. Rob Cole bu ilmi, bilimi ve bunun getirdiği bütün güzellikleri bulmak için Paris'e, Amsterdam'a, Madrid' gitmemektedir bunun yerine İsfahan'a yani Doğu'ya gitmektedir.

Film anlatısı geneline hakim olan bir diğer oryantalist bakış ise, Selçuklular'ın medeniyet ve bilim düşmanı olduğu önermesidir. Selçuklular'ın sürekli olarak barbar,

vahşi ve Kuzeyli olarak temsil edilmesi ve yağmalama, ölüm ve kan görselleriyle birlikte sunulması da bir diğer ötekileştirme unsuru olarak görülebilir. Sözde Doğu despotizminin (Mardin, 2002) Selçuklular üzerinden görselleştirildiği *The Physician* (2013) filminde daimi olarak yinelenen önerme de Doğu'nun zevk düşkünlüğüdür. Veba salgını atlatıldıktan sonra şölen düzenlenmesi, Doğu'lu şahın sürekli cariyeye ve içkili mekanlarda sergilenmesi de, bunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu durum da oryantalist bakış açısı içerisinde sürekli olarak anlatılan, Doğu dünyasındaki yöneticilerin zevk ve sefa düşkünlüğü, savurganlığı ve buna karşın halkın sefil ve acılar içerisinde olduğuna dair kalıp yargıya bir örnek olarak gösterilebilir.

The Physician (2013) filminde dikkat çeken bir diğer unsur ise bilim ve medrese ile savaşıyan kesimin sürekli olarak mollalar (din alimleri) olarak gösterilmesidir. Bu noktada Batı rasyonalizmi ile Doğu mistisizmi arasında bir karşıtlık oluşturularak Doğu, barbarca ve rasyonalizme karşı savaş açan bir blok olarak sergilenmektedir. Batı düşüncesiyle şekillenen oryantalist düşünce sistemi, film genelinde, Keyman'ın (1999) kategorize ettiği ötekileştirme modellerini yansıtmaktadır.

Tüm bunlara ilaveten İbn-i Sina'nın anlatı genelinde bir ana kahraman olamayışı/olmayışı da dikkat çekmektedir. Cole, kısa bir süre sonra İbn-i Sina'ya ders verebilecek niteliğe ulaşmaktadır. İbn-i Sina'nın tüm ilmi ise Batı geleneğine dayandırılmaktadır. Antik Yunan felsefesinin gölgesinde kalan ve özgün hiçbir yönü olmadan resmedilen İbn-i Sina karakteri de, oryantalist bakış açısıyla şekillendirilmiştir. Aristoteles ve Hipokrat gibi bilim insanlarının fikirlerinden faydalanılmasının ötesinde mutlak bir öğreti olarak sunulması, bir noktada Antik Yunan düşüncesini dogmatikleştirmektedir ki *The Physician* (2013) filminde bu durum açık bir şekilde görülmektedir. Film genelinde döneminin önde gelen ilim insanlarından biri olan İbn-i Sina, oldukça silik bir karakter olarak betimlenmektedir, Batı dünyasını temsil eden Cole'nin idealize edilebilmesi için İbn-i Sina, küçültülmekte, değersizleştirilmektedir. Bu yöntem ile Cole'nin imajı güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır ve onun üstün yeteneği ile becerisi, bir kez daha kutsanmaktadır. Batı'yı temsil eden "berber çırağı" Doğu'ya gelmiştir ve Doğu'nun en büyük bilim insanından çok daha zeki, iyi ve cesurdur. Edindiği bilgiler ile Doğu'nun en büyük

ilim adamından üstün konuma gelmekte ve ona yol göstermektedir, bu durum mantıksal olarak tutarsızlık göstermektedir.

Rob Cole, nihayetinde eğitimini tamamlar ve ülkesine geri döner. İbn-i Sina'dan öğrenmiş olduğu teknikleri uygulamak amacıyla Londra'da bir hastane kurup ve insanları tedavi etmeye başlar. Bu noktada, Batı'nın kültürel ve ekonomik sömürgeciliği gözlemlenmektedir. Cole, *The Physician* (2013) filminde Batılı bir figürdür, Doğu'dan edinmiş olduğu birikimlerle ülkesine dönmesi de akıllara coğrafi keşifleri getirmektedir. Doğu'ya gitmeyi başlarda bir macera olarak gören Cole, tıpkı keşiflerin keşfe çıkması gibi Doğu'ya açılmıştır ve nihayetinde Doğu'dan edindiği ilimlerle ülkesine dönmüştür. Bu noktada Cole'un filmde temsil edilmiş biçimi yukarıda da belirtilmiş olduğu üzere kurtarıcı/kahraman tipolojine uygundur. Cole, sadece kötülük üreten ve yayan Doğu'dan iyilikleri alıp, kendi vatanına dönmüştür ve toplumu için faydalı bir rolde bunu yaymıştır. Cole karakterinin filmde "kötü" olarak tasvir edilen Doğu'dan ilmi, bilimi ve iyilikleri bulup getirebiliyor olması film anlatısında tutarsızlık arasında yer almaktadır. Filmin içerisinde mantıksal olarak birçok hata bulunmaktadır fakat sinemanın anlatı dilinde bu mantıksızlıklar, yok olmakta ve sinema dilinin kendi gerçekliği oluşmaktadır.

The Physician (2013) filmi genelinde bulunan oryantalist öğeler dışında yer alan tarihi hatalardan birisi de İbn-i Sina'nın intihar etmesidir. İbn-i Sina, 1037 yılında (58 yaşında) kulunç hastalığı nedeniyle vefat etmiştir (Göz, 2011: 43) ancak filmde İbn-i Sina intihar etmektedir. Bilinçli/bilinçsiz tarihi bir hata olarak görülebilecek bu durum, *The Physician* (2013) filmini tartışmalı bir hale getirmektedir.

The Physician (2013) filmi, genel hatlarıyla incelendiğinde oryantalist bakış açısını net bir şekilde yansıtmaktadır. Batı merkezli bir perspektiften yansıtılan Doğu despotizmi, (Mardin, 2002) filmin genelinde hakimdir. Rob Cole tarafından temsil edilen Batı medeniyeti, Doğu medeniyetini araçsallaştırarak, kendi amaçları doğrultusunda kullanmaktadır ve bu durum filmin sonunda açık bir şekilde gözlemlenmektedir. Eğitimini tamamlayıp, ülkesine geri dönen Cole, bir noktada Batı'nın Doğu üzerindeki kültürel hegemonyasının somutlaştığı bir karakter olarak gözlemlenmektedir. Doğu'nun ampirik bir nesne olarak görüldüğü oryantalist düşünce sistemindeki gibi (Keyman, 1999) Cole, Doğu'ya araştırma yapmaya, Doğu ilminden

faydalanmaya giderek, Doğu'yu nesneleştirmektedir. Doğu, Batılı bir karakter olan Cole için hekim olabilmek adına sadece bir araçtır, dolayısıyla amaçları için uygun bir araç olan Doğu'yu kullanmaktadır. Bu durum, Batı emperyalist düşünce sistemiyle örtüşmektedir. Öteki olarak kavramsallaştırma, düşük medeniyet seviyesi ve barbar olarak nitelendirmek gibi meşrulaştırıcı savlarla hareket eden emperyalist düşüncenin yansması, filmin bütününde görülmektedir.

SONUÇ

Oryantalizm, kendisini sinema dahil birçok alanda göstermektedir. Nihayetinde oryantalizm bir bakış, düşünce ve öğretiler bütünüdür. İlk olarak Doğu'yu tanımak, anlamak ve anlamlandırmak için akademik bir disiplin olarak kurulan oryantalizm diğer bir deyişle Doğu bilimi, esasen içerisinde çok farklı ilişkileri de barındırmaktadır. Sömürgeciliğin öncü birliği, meşrulaştırma aracı olarak da görülen oryantalizm, günümüzde varlığını sürdürmektedir. Batı'nın, Doğu'ya dair üretmiş olduğu düşüncelerden beslenen oryantalizm, belirtildiği üzere ötekileştirme üzerinden varlık göstermektedir Doğu'yu ötekileştirerek, kendi benliğini inşa eden Batı, oryantalist bakış açısını günümüzde de birçok alanda göstermektedir. Yapılmış olan bu çalışma açısından da önem arz eden sinema sanatı, bu alanlardan yalnızca birisi olarak gösterilebilir. Sinema filmleri bu bağlamda birçok erek için kullanılabilir. Propaganda başta olmak üzere sinema filmleri, egemen düşünceyi yeniden üretmek amacıyla sıkça kullanılan bir araç vazifesi görmektedir.

Oryantalist düşüncenin izler kitleye aktarılabilmesi ve yeniden üretilmesi amacıyla sinema filmleri sıkça kullanılmaktadır. Yapılmış olan bu çalışma için seçilmiş olan örnek film *The Physician* (2013) filmi, oryantalist bakış açısıyla üretilmiş filmlerden yalnızca birisidir. İbn-i Sina'yı merkeze almanın çok ötesinde bir film olan *The Physician* (2013), Batı benmerkezciliğinin gözlemlendiği bir filmidir. Tarihi çarpıtmaların da eklendiği film anlatısında, oryantalist öğeler sıkça kullanılmıştır. Batı'nın kurtarıcı rolünün altı Rob Cole karakteri özelinde çizilerek, Doğu'yu veba salgınından kurtaran bir "mesih" karakterizasyonu üzerinden Batı'nın kurtarıcı misyonu hatırlatılmıştır. İbn-i Sina'nın başarısı, filmde bir noktada teslim edilse de bu başarının altında Batı düşüncesinin yattığı sürekli olarak vurgulanmıştır.

İbn-i Sina karakteri film anlatısı boyunca - filmde İbn-i Sina'yı Ben Kingsley canlandırmaktadır- daimi olarak Antik Yunan düşünürlerinden alıntılar yapmaktadır. Bu noktada Batı, kendisine pay çıkartarak, Doğu'nun kendi başına bir başarı elde edemeyeceğini vurgulamaktadır. Aslında Batı, Antik Yunan'da kendisinde olan ilim ve irfanı Doğu dünyasından geri almaktadır. Bu güzel meziyetler Batı dünyasına içkindir ve bir şekilde Doğu dünyası buna erişmiştir, filmde Cole'un yaptığı ise sadece kendilerine ait olanı geri almaktır.

Batı merkeziliğinin ve kolonyalizminin Cole karakterinde vücut olması ise film anlatısı açısından dikkate değer bir konudur. Cole, İbn-i Sina'dan hekimlik eğitimi almak için İsfahan'a gider, hekimlik eğitimini tamamlar ki neredeyse İbn-i Sina'ya ders verecek seviyeye kadar gelir, sonrasında ise tekrar vatanına, Londra'ya döner. Bu bağlamda coğrafi keşifleri anımsatan Cole'un bu macerası, Doğu'nun, Batı için yalnızca bir araç olabileceğinin altını çizmektedir. Cole'un amacı hekim olabilmektir, ve bunu Doğu'dan edindiği/edineceği bilgiler doğrultusunda yapacaktır dolayısıyla Doğu kültürü, Cole karakterinde somutluk kazanan Batı kültürü için yalnızca bir araçtır. Machiavelli düsturu ile "amaçların araçları meşru kılabilceği" (İskit, 2012:21) düsturunu edinen Batı dünyası, Doğu dünyasını kullanabilecek, sömürebilecek ve ihtiyaçları doğrultusunda kullanıp, daha sonra görmezden gelecek bir meta olarak görmektedir.

The Physician (2013) filmi açısından bir diğer dikkat çeken nokta ise tarihin yeniden kurgulanışıdır. Bir tarih filmi olarak sunulan ve birçok ülkede gösterime giren *The Physician* (2013) filminin bu denli basit tarihi hatalarla dolu olması da olayın kurgusallık boyutunu aştığının bir göstergesidir. Selçuklular'ın Kuzey'de yaşayan göçebe barbarlar olarak nitelendirilmesi, İbn-i Sina'nın intihar etmesi gibi tarihle hiçbir şekilde örtüşmeyen unsurlar da *The Physician* (2013) filmi barındırmış olduğu oryantalist bakış açısının ötesinde tartışmalı bir hale getirmektedir.

Bu noktada sinema filmlerinin oryantalizm için uygun bir araç olduğu söylenebilir. *The Physician* (2013) filmi özelinde söylenecek olursa, oryantalizm, bir film anlatısının içerisine yayılabilmektedir ve kurgusallık kisvesi altında rahatlıkla gerçekleştirilebilmektedir. Görselliğe dayalı bir sanat olması da sinemayı oryantalizm açısından daha işlevsel bir araç haline getirmektedir. *The Physician* (2013) filmi bu

bağlamda içerisinde oryantalist öğeleri barındıran bir film olarak değerlendirilebilir. Oryantalist pratiklerin ve ezberlerin görüldüğü, Doğu kültürünün, Batı imgelemindeki şekliyle yansıtıldığı *The Physician* (2013) filminin oryantalist bir film olduğu rahatlıkla söylenebilir. Emperyalizmin keşif kolu olarak da nitelendirilen oryantalizm, her ne kadar Doğu üzerine bir bilim olarak ortaya çıkmış olsa da mevcut durumda bir araç olarak kullanılabilir.

Doğu imajının kurgulanması üzerine bir sistem olarak da ele alınabilecek olan oryantalizm, varlığını ötekileştirme üzerinden sürdürmektedir. *The Physician* (2013) filminde bu ötekileştirme, Selçuklular ve Doğu kültürüne sahip insanları medeniyet düşmanı, barbarlar olarak betimlemesinde görülmektedir. Sadece filmin kadrajı içerisinde gerçeklik yeniden inşa edilmemekte buna ek olarak tarihi gerçeklikler de yeniden kurgulanmakta ve yazılmaktadır. Sinemanın anlatısal dili içerisinde, tarihsel gerçeklikler ve sosyo-ekonomik gerçeklik kalıpları yeniden kurgulanabilmekte, çarpıtılabilmekte ve tam aksi şekilde yeniden üretilebilmektedir.

The Physician (2013) filmi anlatısında dikkat çeken bir diğer unsur ise filmin başlangıcında tasvir edilen, Londra’da hekimlik mesleği, berberler tarafından icra edilmektedir ve dogmalara dayanmaktadır. Böyle bir toplumsal yaşayış içerisinde çıkan Cole, içerisinde aydınlanma idealini taşımaktadır. Bir nevi mesih olarak karakterize edilen Cole, her batılı gibi esasen aydınlanmayı ve rasyonelliği taşımaktadır. Doğu kültürü bu noktada Cole özelinde Batı için yalnızca bir araçtır. Cole, benliğinin inşasını Doğu’ya giderek gerçekleştirmektedir çünkü benliğin inşası bir noktada ötekiye gerektirmektedir. Cole özelinde söylenecek olursa Batı Uygarlığı için de benliğin inşasında Doğu’nun varlığı önem arz etmektedir. Cole iyiyi, güzeli bulmuştur fakat bunu film içerisinde “kötü” ve “çirkin” olarak betimlenen, Doğu dünyasında bulmuştur.

Sonuç olarak, bu çalışmada *The Physician* (2013) filmi, oryantalist bakış açısını ortaya çıkartmaya çalışmak amacıyla analiz edilmiştir. Diğer sanat formlarında olduğu gibi oryantalizm, kendisini sinema filmlerinde de gösterebilmektedir. Bu bağlamda *The Physician* (2013) filmi, oryantalist bakışın bir aracı olarak dikkat çekmektedir. Film bir nevi Batı dünyasının, Doğu dünyasını tasvirinin sinema dilinde vücut bulmuş şeklidir.

KAYNAKÇA

- BAL, Ali Asker (2010).“Oryantalist Resimde Bedenin Kolonileştirilmesi Bağlamında Türk Hamamı İmgesi”, Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, 2 (2), s. 13-23.
- BERGER, Peter ve LUCKMANN Thomas (2008). Gerçekliğin Sosyal İnşası Bir Bilgi Sosyolojisi İncelemesi, (Çev: Vefa Saygın Ögüt), İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- BERNSTEIN, Matthew (1997). Introduction, (Editörler), Matthew Bernstein ve Gaylyn Studlar. Visions of the East: Orientalism in Film, New Jersey: Rutgers University Press, s. 1-19.
- EAGLETON, Terry (1996). İdeoloji, (Çev: Muttalip Özcan), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- ELİRİ, İsa (2010). “Batılılaşma Sürecinde Askeri Okullar ve Asker Ressamların Türk Resim Sanatına Etkileri”, Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, 9, s. 139- 150.
- ERSOY, Ahmet Abdullah (2003). “Şarklı Kimliğin Peşinde, Osman Hamdi Bey ve Osmanlı Kültüründe Oryantalizm”, Toplumsal Tarih Dergisi, 119, s. 84-89.
- GERMANER, Semra ve İNANKUR Zeynep (1989). Oryantalizm ve Türkiye, İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayınları.
- GÖKÇE, Orhan (1995). İçerik Çözümlemesi, Konya: S.Ü. İletişim Fakültesi Yayınları.
- GÖZ, Kemal (2011). “İbn Sina’da Aşk ve Varlık”, A.İ.B.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (1), s. 39-49.
- HITCHCOCK, Louise (2015). Kuramlar ve Kuramcılar, (Çev: Seda Pekşen), İstanbul: İletişim Yayınları.
- KEYMAN, Fuat (1999). Farklılığa Direnmek: Uluslararası İlişkiler Kuramında “Öteki” Sorunu, (Editörler), Fuat Keyman, Mahmut Mutman ve Meyda Yeğenoğlu. Oryantalizm Hegemonya ve Kültürel Fark, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 71-106.

- KIREL, Serpil (2012). Kültürel Çalışmalar ve Sinema, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- MARDİN, Şerif (2002). “Oryantalizmin Hasıraltı Etkileri”, Doğu-Batı Dergisi, 20(1), s. 111-117.
- MUTMAN, Mahmut (1999). Oryantalizmin Gölgesi Altında: Batı’ya Karşı İslam,(Editörler), Fuat Keyman, Mahmut Mutman ve Meyda Yeğenoğlu. Oryantalizm Hegemonya ve Kültürel Fark, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 25-69.
- MUTMAN, Mahmut (2002). “Şarkiyatçılık: Kuramsal Bir Not”, Doğu-Batı Dergisi, 20(2), s. 105-115.
- ÖNAL, Hülya ve BAYKAL Kemal Cem (2011). “Klasik Oryantalizm, Yeni Oryantalizm ve Oksidentalizm Ekseninde Sinemada Değişen ‘Ben’ ve ‘Öteki’ Algısı”, Journal of World of Turks, 3(3), s. 107-128.
- ROSENBLATT, Naomi (2009). “Orientalism in American Popular Culture”, Penn History Review, 16(2), s. 51-63.
- SAID, Edward (1998). Oryantalizm, (Çev: Nezih Uzel), İstanbul: İrfan Yayıncılık.
- STOLZL, Philipp (Yönetmen). (2013). *The Physician*. [Film]. Almanya: UFA GmbH.
- İSKİT, Temel (2012). Diploması Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- TURNER, Bryan Stanley(2003). Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm, (Çev: İbrahim Kapaklıkaya), İstanbul: Anka Yayınları.
- WEBER, Robert Philip (1989). Basic Content Analysis. London: Sage.